

Ena Sikira *¹

NAJVEĆE KRIMINALNE ORGANIZACIJE U SVIJETU I NJIHOV UTICAJ NA TRANSNACIONALNI KRIMINALITET

Sažetak

Svakim danom se stopa kriminaliteta povećava, te su najveći krivci za to upravo mnogobrojne kriminalne organizacije koje su povezane na način da djeluju na području cijelog svijeta. Centralni dio rada bit će posvećen najvećim kriminalnim organizacijama u svijetu, te načinu njihovog djelovanja. Razumijevanje ove materije ne bi bilo potpuno bez osvrtnja na pojam transnacionalnog kriminaliteta. Namjera autorice jeste upoznati domaću javnost s ovim organizacijama, s obzirom da se stopa kriminaliteta u Bosni i Hercegovini povećava, te da se mnogi kriminalci „ugledaju“ na ove organizacije prilikom vršenja svojih krivičnih djela. Poznavanje ove materije je od izuzetnog značaja u kontekstu suzbijanja kriminaliteta kako u svijetu, tako i na području Bosne i Hercegovine.

Ključne riječi: Organizovani kriminalitet, kriminalne organizacije, transnacionalni kriminalitet, mafija, kineske trijade, yakuza, karteli

1. Uvodna razmatranja

Negativni ishodi dejstva organizovanih kriminalnih grupa razorno djeluju na sve zemlje u svijetu, bez obzira na politički sistem i stepen njihovog razvoja. U proteklim godinama, evidentan je značajan porast broja krivičnih djela organizovanog kriminala u svim zemljama, pa samim tim i u Bosni i Hercegovini. Ured UN-a za borbu protiv droge i kriminala, procjenjuje da grupe koje se bave međunarodnim organizovanim kriminalom, od trgovine drogom, trgovine ljudima i cyber-kriminalom godišnje zarade oko 870 milijardi dolara. Samo u Evropskoj uniji identifikovano je 3.600 organizacija koje se bave organiziranim kriminalom. Veoma je bitno imati u vidu činjenicu da organizovani kriminal najčešće proteže svoje aktivnosti izvan jurisdikcije pojedinih država, pa tako geografske granice ne predstavljaju barijeru kao što je to slučaj sa ostalim akterima međunarodnog prava. Stoga je, međunarodna saradnja i nesebična razmjena operativnih podataka, neizostavan faktor suprostavljanja djelovanju moćnih kriminalnih organizacija. Oblici organizovanog kriminala su mnogobrojni i raznovrsni. Razvijaju se i mijenjaju vremenom, te lahko prilagođavaju novim savremenim društvenim odnosima. Organizovani kriminal se ne ispoljava u svim zemljama u istim oblicima i istim

---

¹ Studentica II godine studija na Pravnom fakultetu Univerziteta u Zenici

intenzitetom, već se njegovi oblici djelovanja prilagođavaju postojećim aktuelnim društvenim kretanjima i dešavanjima. Samo proaktivnim holističkim pristupom nadležnih organa ali i cjelokupnog društva, mogu se predvidjeti trendovi i pravci razvoja organizovanog kriminala, a shodno tome i očekivati efikasniji rezultati u smanjenju posljedica njegovog negativnog i opasnog djelovanja po sigurnost građana i njihovo okruženje.

S obzirom na utjecaj koji kriminalne organizacije imaju u svijetu i samo stanovništvo ih u svojoj svijesti percipira kao oblik vlasti. Pristajanje obrtnika na plaćanje istima, umjesto da se obrate policiji za pomoć, znači da narod priznaje da su snaga i utjecaj toliko veliki da im se ne mogu suprotstaviti ni državne snage reda, te da priznaje da se vlast nad teritorijem zapravo ne nalazi samo u rukama države, već i u rukama pojedinih kriminalnih obitelji. Tome se može pridodati i odbijanje građana da svjedoče na mafijaškim suđenjima, ali i odbijanje samih sudaca da na njima zasjedaju. Razlozi su strah od mafijaške odmazde, ali i osjećaj uzaludnosti izlaganja takvoj opasnosti s obzirom na brojne veze koje mafija ima, ne samo s političarima već i s osobama koje obnašaju policijske i sudske dužnosti u Italiji.

Narkokriminal pripada najzastupljenim aktivnostima i djelatnostima organiziranih kriminalnih grupa, a trgovina drogom uz naftu predstavlja najunosniji biznis u svijetu što opravdava brojnost i rasprostranjenost trgovine drogom. Iz navedenog se može zaključiti da je Kolumbija vrlo daleko od ustrojstva države kao konsolidirajuće demokracije, ali je zbog korumpiranosti njezine elite i izvršnih organa vlasti blizu pretvaranja u narko državu. Sve dok je država slaba, podložna velikim političkim promjenama, dok bijesne građanski ratovi, političko nasilje, anokracija i naposljetku ilegalna trgovina drogom, korupcija i droga bit će ispred demokracije. Sve dok ti neuralgični elementi perzistiraju društvom, neće biti mjesta za novu budućnost temeljenu na postojanoj demokraciji.

2. Pojam organizovanog kriminaliteta

„Organizovani kriminalitet je najopasniji, najmanje poznat i nedovoljno naučno izučen oblik ispoljavanja profesionalnog kriminaliteta.“² Postoje shvatanja da organizovani kriminalitet treba odrediti na osnovu karakteristika kriminalne organizacije (*paradigma mafije*). Pored ovog, ima i shvatanja koja polaze od toga da je u određivanju pojma organizovanog kriminaliteta bitan način preduzimanja kriminalne djelatnosti (*paradigma preduzetništva*), odnosno da je organizovani kriminalitet proces ili metod vršenja krivičnih djela, a ne poseban tip kriminala, i da se može shvatiti kao „kriminalno preduzeće“ (*criminal*

---

² V. Nikolić-Ristanović/S. Kostanović-Vilić, *Kriminologija*, 4.izd., Izdavačko-grafičko preduzeće „Prometej“, Beograd, 2018, 190.

entreprise”), koje se prevashodno bavi trgovinom nedozvoljenim robama i servisima, ali uz to koristi još i pretnje, nasilje, ucjene (reket), zastrašivanje ili korupciju. To praktično znači da je u organizovani kriminalitet inkorporiran čitav niz međusobno povezanih oblika konvencionalnog kriminaliteta. Savremeni organizovani kriminalitet karakteriše profesionalizacija, fleksibilnost i oslanjanje na osobe van organizacije (biznismeni, političari i birokrate). „Gledano u cjelosti, preduzetnički model je suština uobičajene metafore kriminalne „kompanije”, koje iznudom i prinudom prijete državnom monopolu.“³ Ta prijetnja se ogleda kako u ekonomskom tako i u političkom smislu. „U ekonomskom smislu se uglavnom radi o uplivu u legalnu ekonomiju, putem korupcije koja se ostvaruje nuđenjem falsifikovane robe ili zaštite.“⁴ „U političkom smislu, radi se o korumpiranju i uplitanju u rad države, pa čak i u uzurpiranju nekih državnih funkcija.“⁵

„U najširem smislu organizovani kriminalitet znači zajedničko vršenje krivičnih djela od strane više lica koja su se za to dogovorila.“⁶ Bitan element u ovoj definiciji je koordinirana akcija između više lica. „Nešto uža definicija polazi od toga da organizovani kriminalitet obuhvata vršenje krivičnih djela u okviru zločinačke organizacije (bande, grupe, zločinačkog udruženja), koja je organizovana na hijerarhijskom principu i u kojoj zajedničku kriminalnu aktivnost ostvaruje organizator i najmanje dva člana zločinačkog udruženja.“⁷ „U najužem smislu, za razliku od prethodnih definicija, koje se zasnivaju na kvantitativnim elementima, organizovani kriminalitet se definiše kao zajedničko izvršenje krivičnih djela radi ostvarenja ekonomske i (ili) političke moći.“⁸

2.1 Karakteristike organizovanog kriminaliteta

„Organizovani kriminalitet ne ostaje u okvirima jedne države, već dobija međunarodne razmjere ne poznavajući granice i državni suverenitet.“⁹ „Jedna od osnovnih karakteristika organizovanog kriminaliteta u savremenim društvenim uslovima je njegova internacionalizacija povezana sa procesom globalizacije u svjetskim razmjerama (transnacionalni organizovani kriminalitet).“¹⁰

---

³ *Ibid.*

⁴ *Ibid.*, 191.

⁵ *Ibid.*

⁶ *Ibid.*, 192.

⁷ *Ibid.*

⁸ *Ibid.*

⁹ Đ. Ignjatović, *Teorije o kriminologiji*, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd, 2009, 460.

¹⁰ *Ibid.*, 461.

„Koncept transnacionalnog organizovanog kriminaliteta u velikoj mjeri se oslanja na sociološki koncept globalizacije, koji označava način na koji se svijet transformiše u jedinstven globalni sistem i način na koji se svijet sužava uvođenjem nove tehnologije, ekspanzijom internacionalne trgovine i međunarodnom raspodjelom rada.“¹¹

„Tredvel navodi sljedeće glavne karakteristike transnacionalnog kriminaliteta:

1. Na najbazičnijem nivou transnacionalni kriminalitet je kriminalitet koji prelazi nacionalne granice, prolazi kroz različite zemlje sa različitim zakonima i različitim sistemima za sprovođenje zakona
2. Većim djelom smatra se sofisticiranim – proizvodom proračunatih kriminalnih organizacija
3. Često obuhvata zabranjena tržišta, kao što je trgovina ilegalnim drogama, oružjem, ljudima
4. Neki proizvodi mogu biti legalni, kao što je nedozvoljena trgovina legalne robe da bi se izbeglo plaćanje carine (duhan, alkohol, antikviteti)
5. Može obuhvatiti korupciju i upotrebu legitimnih kompanija za prikrivanje nelegalnih poslova (podmićivanje službenika, pranje novca)
6. Kontrole, kao što je imigracijska kontrola, ili visoki porezi stvaraju tržišta na koja se transnacionalni kriminalci oslanjaju
7. Kao transnacionalni kriminalitet javlja se i trgovina ljudskim organima, djecom i bebama koje se prodaju za usvajanje.“¹²

3. Italijanska mafija

Uz formalnu političku vlast koja vodi državu, u Italiji postoji i jedan paralelni oblik vlasti koji ima moć utjecati na sve političke, gospodarske i društvene procese u zemlji. Riječ je o italijanskoj mafiji čija je najveća prednost u odnosu na ostale vrste organiziranog kriminala njena povezanost s državom koja se temelji na sistemu međusobnih usluga i čini osnovu mafijaške moći. „U Italiji se izraz „mafija” koristi od 1860-ih kako bi se opisala raširena pojava organizovanog kriminala u južnoj regiji zemlje.“¹³ „Sa drugačijim intenzitetom, tri glavne kriminalne organizacije u Italiji su sicilijanska mafija ili *Cosa Nostra*,

---

¹¹ *Ibid.*

¹² *Ibid.*, 462.

¹³ C. Fijnaut/L. Paoli, *Organised Crime in Europe : Concepts, Patterns and Control Policies in the European Union and Beyond*, Springer, Nizozemska, 2004. 59.

kalabrijska mafija ili *N'drangheta* i kampanijska mafija ili *Camora*.“¹⁴ „One su ispreplele svoju kriminalnu historiju sa širom historijom talijanskog socijalnog, političkog i ekonomskog razvoja.“¹⁵

Čvrsta struktura mafije za sobom povlači postojanje niza kompleksnih pravila kojih se strogo

mora pridržavati svaki član organizacije, a odstupanje od kojih dovodi do sankcija. Izrazito su funkcionalna za mafiju i omogućila su joj da opstane dugi niz godina kao tajna organizacija o kojoj se prije pojave mafijaških pokajnika zapravo nije imalo gotovo nikakvih informacija. „Mafijaška pravila proizlaze iz zajedničkih vrijednosti, od kojih je najvažnija odanost organizaciji, te su većinom vezana uz šutnju, diskreciju i samokontrolu.“¹⁶ „Mafija je kriminalna organizacija čiji se članovi koriste snagom zastrašivanja i *omertòm* koja iz nje proizlazi da bi počinili zločine, da bi na direktan ili indirektan način došli do kontrole ekonomije, koncesija, autorizacija, javnih natječaja i da bi realizirali profit za sebe ili za druge.“¹⁷

„Nasilje je glavno sredstvo kojim se mafija koristi, bilo u vidu konkretnog fizičkog nasilja ili u vidu zastrašivanja, a sve u svrhu ostvarivanja svoja dva osnovna cilja, a to su novac i moć, odnosno vlast na određenom teritoriju.“¹⁸ Time se mafija ujedno razlikuje od terorizma i gerilskih pokreta koji se također koriste zastrašivanjem. „Međutim, njihovi ciljevi su vezani uz želju za promjenom političke vlasti, dok se, za razliku od toga, između mafije i politike ustalio jedan poseban odnos koji se temelji na sistemu međusobnih usluga i koji zapravo čini osnovu mafijaške moći jer joj osigurava određeni stupanj društvenog ugleda, kao i značajan utjecaj u zemlji.“¹⁹ „Naviknut na njenu prisutnost na svim političkim i gospodarskim područjima, i sam narod mafiju doživljava kao oblik vlasti, jednako jak ili čak jači od onog državnog, čime se otvara pitanje o još jednoj mogućoj tezi po kojoj mafija u državi predstavlja potpunu vlast.“²⁰ Također, nejasne granice između mafije i politike u Italiji čine mogućom i tezu prema kojoj su mafija i država u Italiji zapravo jedno. „Povezana je s državnim vlastima te ima tendenciju prakticirati državne funkcije.“²¹

---

¹⁴ *Ibid.*

¹⁵ *Ibid.*, 60.

¹⁶ *Mafija kao primjer paralelne vlasti : Primjer Italije*,
<https://hrcak.srce.hr/68256> (3.4.2021.)

¹⁷ *Ibid.*

¹⁸ *Ibid.*

¹⁹ *Ibid.*

²⁰ *Ibid.*

²¹ *Ibid.*

Utjecaj mafije na život talijanskog stanovništva posebice se primjećuje na jugu zemlje koji je puno siromašniji i nazadniji u odnosu na sjever, te koji je zapravo i kolijevka mafije. Za građane Kampanije, Sicilije i Kalabrije mafija je pitanje svakodnevice budući da nema prostora na kojem se ne susreću njena prisutnost i negativne posljedice. U Napulju su one dovedene do ekstrema. Taj grad se već nekoliko godina bezuspješno bori s problemom otpada čije rješenje mafija ne dozvoljava budući da otpad predstavlja jedan od glavnih izvora njenih prihoda. Ulice pretrpane otpadom štete zdravlju stanovnika, otežavaju promet, ali i dovode do negativnih posljedica za gradski turizam. „Od 2008. godine zbog stalnog pada turističkih rezervacija u gradu su zatvoreni brojni hoteli, hosteli i prenoćišta, a ugostitelji su se složili da je zahvaljujući otpadu 2010. godina bila najgora godina do sada za njihov turizam.“²² „U decembru 2010. godine, uoči božićnih i novogodišnjih blagdana, kada je grad trebao biti spreman na dolazak turista, na ulicama je ležalo 2000 tona nepokupljenog otpada.“²³

Osim otpada, izrazito visoka stopa nasilja povezana s mafijaškim organizacijama također čini taj grad manje privlačnom turističkom destinacijom i neprivlačnim životnim prostorom. Ipak, bitno je naglasiti da se isticanjem mafijine prisutnosti na jugu zemlje stvara privid da je mafija isključivo problem juga Italije, dok je ona zapravo problem koji obuhvaća čitavu zemlju. „Zahvaljujući njenoj organiziranosti, snalažljivosti, političkoj protekciji i težnji za ekspanzijom, mafija je odavno prešla granice juga i proširila svoj utjecaj po cijeloj Italiji, ali i izvan njenih granica.“²⁴

3.1. *Cosa Nostra*

„Jedna od najstarijih kriminalnih organizacija je mafija „*Cosa Nostra*“ (Naša stvar). Najviše se bavila trgovinom alkoholnih pića, droge, oružja, organizovanjem prostitucije i kocke, plaćenim ubistvima („*sindikati za ubistva*“).“²⁵ „Sve te organizacije bile su u oblasti javno dopuštenih poslova (lanac radnji-dućana, praonica rublja, benzinskih stanica, prodavnica cvijeća, pogrebnih preduzeća i sl.) i jedino što je izgledalo nelegalno u njihovoj djelatnosti bilo je izbegavanje plaćanja poreza.“²⁶ „Na primjeru „*Cosa Nostra*“ najbolje može da se uoči hijerarhijska uređenost i povezanost između članova kriminalne organizacije.“²⁷ Temelj je „obitelj“ , ona kontrolira dio područja i sastoji se od „časnih članova“ i „vojnika“, veličine od 20 do 700 osoba. Iznad obitelji nalazi se tzv. *kupola* koju čine predstavnici nekoliko obitelji susjednih područja, a kupolom predsjeda najviši dužnosnik mafije u provinciji. Kupola u

---

²² *Ibid.*

²³ *Ibid.*

²⁴ *Ibid.*

²⁵ V. Nikolić-Ristanović / S. Kostanović-Vilić, 195.

²⁶ *Ibid.*

²⁷ *Ibid.*

Palermu je najviša organizacijska razina. „Na vrhu organizacije je vođa koji se označava kao *Capo, Padre* ili *Boss*.“²⁸ Prvi sljedeći nivo je njegov zamjenik, između njih je „savjetnik“ (*consigliere*). Ispod zamjenika je nekoliko „kapetana“ od kojih svaki pod svojom komandom ima više „vojnika“, koji neposredno obavljaju poslove za organizaciju. Kontakti su mogući samo između članova u okviru istog sloja. Tajnost organizacije se ostvaruje poštovanjem „zakona šutnje“, koji prijeti smrću svakom članu organizacije ako bilo šta otkrije. „Organizacija kao cjelina pruža osećaj zaštićenosti i sigurnosti porodici svakog člana koji pogine ili bude lišen slobode.“²⁹

Da bi neko postao član zločinačkog udruženja mora da ispunjava određene uslove (spremnost za vršenje krivičnih djela u dužem vremenskom periodu, izvršavanje naredbi pretpostavljenog, lojalnost i solidarnost sa ostalim članovima) i da ga neko iz udruženja dobro poznaje i preporučuje.“³⁰

3.2. *Camorra*

Legenda kaže da *Camorra*, jedna od četiri mafijaške organizacije u Italiji, svoj nastanak može zahvaliti *Garduni*, mitskoj tajnoj organizaciji nastaloj u Španjolskoj u srednjem vijeku. Mjesto nastanka *Gardune* bio je Toledo, a španjolski povjesničari tvrde da je riječ o tajnoj organizaciji staroj 400 godina, koja je svojevremeno obavljala i prljave poslove za inkviziciju.³¹ Kada su Španjolci 1830-ih osvojili Napuljsko Kraljevstvo, skupa s njima je došla *Garduna*, kao preteča onog što je danas poznao kao jedna od najmoćnijih kriminalnih organizacija u svijetu. „Kao i sicilijanska mafija, i *Camorra* je u početku bila oruđe u borbi protiv stranih osvajača pa su njezini članovi bili pripadnici policijskih snaga, vojske, ali i drugih civilnih službi.“³²

„Prema legendi, ime *Camorra* nastalo je 1735. kada je u Napulju, koji će kasnije postati središte *Camorre*, kraljevskim dekretom osnovano osam kockarskih kuća.“³³ Sama riječ *camorra* složenica je od riječi *capo*, što znači šef, i *morra*, što je ime napolitanske ulične igre. A ta se igra igrala tako da su tijekom igre dvije osobe istovremeno podizale ruke, a gomila koja ih je okruživala trebala je pogoditi konačan broj prstiju koji su pokazivali igrači. Kako su lokalne vlasti, prema legendi, zabranile igru, pojedinci su počeli plaćati igrače da ih upozoravaju na prolazak policije. „*Camorra* se kao organizacija

---

²⁸ *Ibid.*

²⁹ *Ibid.*

³⁰ *Ibid.*, 196.

³¹ L. Paoli, *The Oxford Handbook of Organized Crime*, Oxford University Press, Oxford, 2014, 354.

³² *Ibid.*

³³ *Ibid.*, 355.

prvi put spominje 1820. i već je u to vrijeme stvarala veze s politikom, koje su opstale do današnjih dana.“³⁴

„Centralno mjesto *Camorre* je Napulj. Razvoju kriminala i aktivnosti proizašlih iz njega u Napulju pogoduje i velika nezaposlenost na jugu Italije, a nije nebitan ni podatak da trećina školske djece u školu ide samo – povremeno. A dok ne idu u školu, organizirani kriminal ih koristi za svoje prljave poslove, kao što je distribucija droge ili pak odvožnje opasnog otpada za vrlo male naknade.“³⁵ Takvi „radnici“ za *Camorru* su izuzetno profitabilni jer se ne bune zbog opasnih uvjeta rada ni izloženosti zdravstvenim rizicima. „Danas se smatra da *Camorru* čini 131 klan koji broji 6800 članova, a svoje aktivnosti, osim na jugu Italije, razgranala je i u ostalim dijelovima Italije, te po SAD-u i Turskoj.“³⁶

U glavne aktivnosti kojim se *Camorra* bavi spada krijumčarenje droge, pogotovo otkad se u novije doba povezala s albanskom i nigerijskom mafijom, te krijumčarenje cigareta, na kojem, prema nekim procjenama, godišnje zaradi oko milijardu dolara.“³⁷ „Na vrhuncu svoje moći *Camorra* je bila početkom 20. stoljeća, no onda joj je država zadala udarac uhićenjem 20-ak bossova 1911., nakon čega se velik broj pripadnika organizacije iselio u SAD i tamo razgranao svoje poslove. „Za razliku od *Cosa Nostre*, *Camorra* nije tako strogo hijerarhijski ustrojena, već je riječ o klanovima koji su obiteljski povezani. Svaki klan ima svoje područje djelovanja i štiti teritorij, no iako *Camorra* nije centralizirana, ipak među klanovima postoji minimalna koordinacija kako bi se izbjegli sukobi. No usprkos tome, ponekad se jedan klan pokušava proširiti na štetu drugog, što dovodi do krvavih i brutalnih obračuna u kojima počesto stradaju i nevini ljudi.“³⁸

„Veze s politikom poput *Cosa Nostre*, ni *Camorra* ne može djelovati bez političke zaštite pa je prodiranje u politiku jedan od glavnih ciljeva kamorističkih obitelji.“³⁹ Svoje političke veze koriste kako bi štitili svoje poslove. *Camorra* u svojim prljavim poslovima počesto koristi djecu i dječiji rad. Također, zarađuju na zbrinjavanju toksičnog otpada, građevinskim poslovima te trgovini drogom. Ova mafijaška organizacija pod svojom kontrolom ima i mliječnu i ribarsku industriju, trgovinu kafom i najmanje 2500 pekarnica u Napulju. Svi navedeni moraju plaćati reket, na kojem se obrće golem novac. Brutalnost *Camorre* dobro je poznata pa, iako se obračuni među klanovima događaju na javnim površinama i pred brojnim očevidcima, nitko kasnije nije voljan svjedočiti o tome. Oni rijetki, poput primjerice *Domenica*

---

³⁴ V. Nikolić-Ristanović/S. Kostanović-Vilić, 200.

³⁵ *Ibid.*, 201.

³⁶ *Ibid.*

³⁷ A. Kurtović, 12.

³⁸ *Ibid.*, 13.

³⁹ *Ibid.*

Noviella, koji je 2001. svjedočio o iznudi kojoj je bio izložen, zbog čega je sedam godina bio pod policijskom zaštitom, ubijen je samo tjedan dana nakon što je tražio da mu se zaštita ukine. Brutalna je to i krvava poruka koju javnost shvaća, a mafijaško nasilje u više navrata osudili su i papa Benedikt XVI te njegov nasljednik papa Franjo.

3.3. N'drangheta

„Kalabrijska mafijaška organizacija koja podrijetlo vuče još iz XVII st. kada su se pripadnici gornjeg staleža borili radi zemlje protiv seljaka, a seljaci su unajmljivali radi zaštite razbojnike.“⁴⁰

Početak XIX st. ti su razbojnici stvorili prema sicilijanskom modelu tzv. časno društvo. Često se označava kao divljačko i nasilničko udruženje čije su područje rada otmice i iznuđivanja poslovnih i bogatih ljudi, krijumčarenje svih vrsta, preprodaju droga i dr.

N'drangheta blisko surađuje s kanadskim, američkim i australskim kriminalnim udruženjima. Naziv *N'drangheta* dolazi od grčke riječi *andranghetos* što znači hrabar i lukav čovjek.

Kada je u pitanju članstvo u *N'dranghetu*, postoje složeni rituali primanja, iznimno poštuje zakon šutnje *omerta* (nikad se nije pojavio neki veći pokajnik). „U Kalabriji je poznato 150 mafijaških „obitelji“ s približno 6000 članova.“⁴¹

4. Ruska mafija

„U Rusiji postoji veći broj mafija organiziranih po jednom od sljedeća četiri temeljna oblika:

1. Starosovjetski stil
2. Etnički princip
3. Princip bližeg srodstva
4. Ostali oblici udruživanja.“⁴²

Najpoznatije su Gruzijaska mafija, Čečenska mafija, Moskovska mafija, Pravna mafija, Industrijska mafija i Vojno-policijska mafija. Sami nazivi govore o organiziranim kriminalnim djelatnostima pojedinih ruskih mafija, dok se ostale bave, uglavnom, ilegalnom trgovinom droge, oružja, automobila i umjetničkog

---

⁴⁰ L. Paoli, 366.

⁴¹ *Ibid.*

⁴² B. Petrović, 196.

blaga, krijumčarenjem nuklearnih materija, trgovinom ljudi, prostitucijom, reketom, te pranjem novca. „Po nekim procjenama u Rusiji se organiziranim kriminalom bavi 36.000 osoba, a ono što ih čini najopasnijim jeste činjenica da su to uglavnom bivši obavještajci i kontraobavještajci, te službenici određenih vojnih i tajno-policijskih organizacija, koji su ostali bez zaposlenja po prestanku hladnog rata.“⁴³ Radi se dakle o visokoosposobljenim pojedincima i čitavim organizacijama, po čemu su ruske mafije postale superiornije od bilo kojih u svijetu što, istovremeno, predstavlja glavni faktor njihove ekspanzije. „Prema procjenama ruskog Ministarstva unutrašnjih poslova ruske mafije kontroliraju oko 35% od 2300 komercijalnih banaka u Rusiji. Upravo zbog pranja novca koji je ilegalno zarađen, samo 1993. godine ubijeno je 116 bankara koji su se suprotstavili ovom vidu kriminalne djelatnosti.“⁴⁴ U najnovije vrijeme se procjenjuje da ekspanzija pojedinih ruskih mafija prijeti destabilizaciji nekih privrednih procesa u okviru zemalja Evropske unije.

4.1. Čečenska mafija

Bez imalo sumnje riječ je o jednoj od najbrutalnijih i nasilnijih mafija na svijetu. Vrlo često se ne libe egzekucije obavljati usred bijela dana na javnim mjestima, pritom ne obraćajući pozornost na kolateralne žrtve. Glavnu zaradu ostvaruju reketarenjem, trgovinom oružjem i ljudima, te pranjem novca. U manjoj mjeri su aktivni i u trgovini narkoticima, otmicama i prostituciji.

Čečeni su zapravo do početka prvog Čečenskog rata bili broj jedan u podzemlju Moskve, ali su nakon prvih sukoba mnogi poslove prebacili u Grozny, te tamo ostali do dan danas. Zvuči nevjerojatno, ali su rijetki koji su za vrijeme sukoba ostali u Moskvi uspjeli čitav rat ostati broj jedan u reketarenju i trgovini oružjem, usprkos silnoj hajci koja se vodila protiv njih.

Tijekom godina su se modernizirali, počeli ulagati novce u legalne poslove, te mnogi šefovi čečenske mafije danas nose epitet uglednih poduzetnika. Tako je već godinama popularan klip koji je osvanuo na internet stranici *YouTube*, gdje se svadbenoj koloni jednog od šefova mafije ne nazire kraj, uz pregršt crnih skupocjenih automobila zatamnjениh stakala, a sve to je popraćeno slavljениčkom rafalnom paljbom iz vatrenog oružja.

Osim u Rusiji, aktivno djeluju u SAD-u, Ukrajini, Poljskoj i Austriji, a posebno je brutalno bilo preuzimanje jednog dijela Mađarske, gdje su domaće kriminalne grupe doslovce ugasili. „Najveći neprijatelji su im rusko-pravoslavne kriminalne grupe, a jedni od saveznika su im čak pripadnici *Al Qaeda*.“⁴⁵

---

⁴³ *Ibid.*

⁴⁴ *Ibid.*

⁴⁵ *Ibid.*

4.2. Gruzijaska mafija

Mafija koja svojom brutalnošću i surovošću gotovo ne zaostaje za Čečenima, te se uvjerljivo nalaze na broju jedan što se tiče broja bjegunaca na području bivšeg SSSR-a za kojima je raspisana tjeratica. Riječ je o jednoj od najorganiziranijih mafija u Evropi, a struktura, hijerarhija i pravila koja koriste jako podsjećaju na sicilijanske mafije.

„Glavnina mafije je podijeljena na dva klana – *Tbilisi* i *Kutaisi* klan, koji kontroliraju mnoge manje klanove.“⁴⁶ Gotovo ne postoji grana kriminala u kojoj nisu aktivni, ali najveću zaradu im donose krađe auta, naručena ubojstva, bankovne prevare, trgovina narkoticima te oružjem.

„Već dugo vremena novac ubacuju u legalne tokove, tako da su samo 2006. oprali preko sedam milijardi eura. Koliko su moćni dovoljno govori činjenica da su bacili oko na Italiju, te sve više kupuju nekretnine na tom području, vjerojatno pripremajući teren za pokušaj preuzimanja podzemlja.“⁴⁷ Iako imaju čak 700 većih i manjih šefova raznih grupa, jedan od najpoznatijih je Aslan Usayev koji je prije dvije godine ubijen u dobi od 76 godina. Aslan nadimkom Deda je bio toliko moćan da je smatran jednim od glavnih šefova na području cijelog SSSR-a, a neki mediji su ga čak nazivali Kumom ruske mafije. „Nekoliko desetljeća je bio vođa brutalne skupine koja je kontrolirala kocku, prostituciju te trgovinu narkoticima, sve dok nije likvidiran iz snajpera sa šest hitaca.“⁴⁸

5. Kineske trijade

Naziv „trijada“ je kineski transnacionalni sindikat organiziranog kriminala sa sjedištem u Velikoj Kini i ima predstraže u raznim zemljama sa značajnim kineskim stanovništvom u inozemstvu. Kineske trijade su mnogo više okrenute biznisu i zanimaju se za ukupni razvoj ekonomije na kojoj se baziraju nego njima slične italijanske organizacije. Historijski gledano, trijade nastaju na osnovama ustaničkih pokreta ili zaštite zajednice od carske moći ili etničke većine u mjestima imigracije. Valja imati u vidu i doprinos tradicije trgovinskih gildi koje su pomagale preduzetnike i trgovce u krizi i nastojale da poboljšaju šanse za poslovanje kako kroz odnose sa državom, tako i sa drugim poslovnim asocijacijama.

Cilj trijada je dvostruk: zaštita članova i razvoj poslovanja. Trijade su „preduzeća“ koja za razliku od naše domaće mafije nemaju tabue u poslovanju

---

⁴⁶ *Ibid.*

⁴⁷ *Ibid.*

⁴⁸ *Ibid.*

tipa starih zabrana prostitucije ili zelenaštva. Smatra se da su prostituciju na Tajland uvezle baš kineske zajednice, a zelenaštvo ili pozajmica uz kamate znatno veće od bankarskih je sasvim sigurno normalna praksa u kineskim poslovnim grupama. Ideja je biti otvoren prema svim vrstama trgovinskih ili ekonomskih operacija, uključujući i one koje bi vremenom, odnosno promjenom zakona mogle da postanu nelegalne. Primjera radi, trgovina oružjem i opijatima je sve do prve decenije 20. vijeka bila legalna, a kada je nastupila zabrana nekoliko asocijacija je nastavilo s istim poslom. Novo stanje i ilegalni karakter djelatnosti imali su za posljedicu povećanje profita srazmjerno povećanju rizika. Naravno, takvi trgovinski poduhvati, uključujući zelenaštvo i prostituciju, bolje funkcionišu ukoliko postoji zaštita uz upotrebu sile koja *de facto* konkuriše državnom monopolu nad nasiljem, ali i kontrola teritorije koja je također u suprotnosti sa autoritetom države, Za kinesku mafiju su, za razliku od italijanske, upotreba sile i kontrola teritorije, čini se, prije svega posljedica rasta potražnje za profitom u svim vidovima trgovine. To važi i za azijski jugoistok, gdje Kinezi kada su tek stigli kao imigranti najprije nisu imali nikakvu kontrolu nad teritorijom, niti mogućnosti da upotrebom sile konkurišu državnim vlastima da bi, s proširenjem imigracije i zahvaljujući korupciji lokalnih državnih funkcionera koji su zatvarali oči pred kontrolom koju su šefovi trijada sprovodili nad novim imigrantima, sve te privilegije polako sticali. „U mehanizmu kontrole teritorije i primjene sile veliku ulogu su oduvijek imale, a imaju i danas takozvane „zmijske glave“, grupe koje zapravo i organizuju imigraciju.“⁴⁹ „Tadašnji kineski imigrant razlikovao se od današnjeg italijanskog. Italijan je obično vrlo siromašan i njegov put plaća država - i to, sa dvostrukim ciljem: da oslabi demografski pritisak u najsiromašnijim zonama u zemlji i da osigura u budućnosti priliv doznaka iz inostranstva.“⁵⁰ Kineski imigrant, naprotiv, nije bio siromašan, morao je da raspolaže izvesnim kapitalom kojim bi platio svoj prekomorski put. Sve drugo je plaćao kroz rad. Pridruživanje mafijaškom sistemu u kineskom okruženju je sasvim dobrovoljno. Emigrant može, na primjer, da se žali zbog toga što su njegove šanse za ekonomski prosperitet gore nego što je „zmijska glava“ obećavala; može da se žali zbog velikog broja radnih sati na koje je primoran; može da se žali zbog vremena koje mora da provede na prisilnom radu potrebnom da bi isplatio dug. Ali, mafijaški sistem nikad se ne dovodi u pitanje. Emigrant unaprijed zna da će određeni period morati da radi bez nadoknade. Jer, u pitanju je ugovor u kojem obe strane dobijaju: preduzetnik koji angažuje emigranta sebi obezbjeđuje jeftinu radnu snagu, a emigrant zauzvrat dobija prelaz u inostranstvo i novu životnu šansu.

---

⁴⁹ *Ibid.*

⁵⁰ C. DeVito, *The Encyclopedia of International Organized Crime*, Facts on File, New York, 2009, 11

Uz to, poslodavac može i da unaprijedi radnika. Mehanizam funkcionira zahvaljujući uvijek novim imigrantima, ali i činjenici da kada isplati pozajmicu uz sve zelenaške troškove imigrant postaje slobodan i samostalan, ne računajući dug na koji ga čast obavezuje prema onome ko mu je omogućio izlazak iz zemlje i ko mu je pozajmio novac da bi se osamostalio. Međutim, nema propisanih i strukturiranih dugova ili obaveza prema organizaciji. Štaviše, poslije izvjesnog vremena neki odlučuju i da zatvore svoje aktivnosti i vrate se u zemlju. „Prirodno je da je za sve to potrebna jedna organizacija koja ima na raspolaganju instrumente prinude koji ne pripadaju ni državi imigracije ni državi iz koje se dolazi, jer nijedna od njih ne priznaje legitimitet ovog procesa.“⁵¹

5.1. *Yakuza*

Svaka država ima svoje kriminalce, a neke čak imaju i mafijaške sindikate. Unatoč visokom životnom standardu i naprednom razvoju moderne tehnologije, Japan nije bio iznimka, on upravlja svojom mafijom - *Yakuza*. „*Yakuza* je nastala tijekom šogunata Tokugawa (1603- 1868.) s dvije odvojene skupine izopćenika. Prva od tih skupina bila je tekija, lutajući trgovci koji su putovali od sela do sela, prodajući nekvalitetnu robu na festivalima i tržnicama. Mnoge su tekije pripadale društvenoj klasi burakumin, skupini odbačenih ili „neljudi“, koja je zapravo bila ispod četverostepene japanske feudalne društvene strukture.“⁵²

„Početkom 1700-ih, tekije su se počele organizirati u čvrsto povezane grupe pod vodstvom šefova i podređenih. Pojačana bjeguncima iz viših klasa, *tekiya* je počela sudjelovati u tipičnim aktivnostima organiziranog kriminala kao što su ratovi travnjaka i zaštitni reketi.“⁵³ „U tradiciji koja traje i danas, *tekiya* je često služila kao zaštita tijekom šintoističkih festivala, a također je dodjeljivala štandove na povezanim sajmovima u zamjenu za novac za zaštitu.“⁵⁴ „Između 1735. i 1749., šogunova vlada nastojala je smiriti ratove bandi između različitih skupina tekije i smanjiti količinu prijevara koje su prakticirale imenovanjem *oyabun*, ili službeno sankcionirani šefovi.“⁵⁵ *Oyabun* je smio koristiti prezime i nositi mač, čast koja je prethodno bila dopuštena samo samurajima. „*Oyabun*“ doslovno znači „udomitelj“, označavajući položaje šefova kao glava njihovih obitelji *tekiya*. Druga skupina koja je dovela do *yakuze* bila je bakuto, ili kockari. Kockanje je bilo strogo zabranjeno za vrijeme Tokugawe i u Japanu je i danas ilegalno. Bakuto je izišao na autoceste, igrajući kockicama ili s igrajući

---

⁵¹ *Ibid.*, 12.

⁵² *Povijest japanskog organiziranog kriminala*,
<https://hr.kyaaml.org/the-yakuza-organized-crime-195571-9590> (04.04.2021.)

⁵³ *Ibid.*

⁵⁴ *Ibid.*

⁵⁵ *Ibid.*

kockice neslućene tragove hanafuda kartaške igre. Često su nosili šarene tetovaže po cijelom tijelu, što je dovelo do običaja tetoviranja cijelog tijela za moderne *yakuze*. Od svoje osnovne djelatnosti kao kockari, bakuto se prirodno razgranao u morskupcu i druge ilegalne aktivnosti.

„Od kraja Drugog svjetskog rata, *yakuza* bande ponovno su popularne nakon zatišja tijekom rata. Japanska vlada je 2007. procijenila da u Japanu i u inozemstvu radi više od 102 000 članova jakuza, u 2500 različitih obitelji.“⁵⁶ Unatoč službenom prestanku diskriminacije burakumina 1861. godine, više od 150 godina kasnije, mnogi članovi bande potomci su te klase izopćenika. Drugi su etnički Korejci, koji se također suočavaju sa znatnom diskriminacijom u japanskom društvu. Tragovi porijekla bandi mogu se vidjeti u današnjim aspektima kulture *yakuza*. „Na primjer, mnoge *yakuza* tetovaže cijelog tijela izrađene su tradicionalnim iglama od bambusa ili čelika, umjesto modernih pištolja za tetoviranje.“⁵⁷ Tetovirano područje može da uključuje i genitalije, što je nevjerojatno bolna tradicija. Članovi *yakuza* obično uklanjaju košulje dok se međusobno igraju na karte i prikazuju svoje tetovaže, naklonivši se tradiciji bakuto, iako se u javnosti obično pokrivaju dugim rukavima. Neki od *yakuza* tetovirali se u obliku crnog prstena oko ruke nakon svakog zločina koji su počinili. Tetovaže su bile znak snage i da se *yakuza* suprotstavio društvu i odbio poštivati

norme i zakone. Moderni *yakuza* više se ne ustručava pokazati svoje tetovaže nepoznatim ljudima, iako u Japanu osoba prekrivena tetovažama može biti diskriminirana (na primjer: ne smije biti puštena u javne onsen kupke). „Postoje brojne tetovaže i odgovarajuća značenja:

1. **Kintaro** - Snažni čovjek koji se bori protiv ogromnog šarana ili morskog zmaja. Označava fizičku snagu i hrabrost vlasnika. Prenatrpani borcima prsa u prsa.
2. **Kyumonryu shishin** – Ratnik s motkom. Prema legendi, rođen je s tetovažom devet zmajeva. Domaćin je opasan borac i „rođeni jakuza”.
3. **Chou lipanj** - Čovjek s nožem u zubima. Dakle, nosač je veliki majstor u upravljanju hladnim oružjem. Umjesto muškarca, može biti crtež žene ili demona, ali uvijek s nožem u zubima.
4. **Acugenta** - Samuraj. Prema legendi, on je sin cara i pučanina, i, naravno, veliki ratnik. Punjene divljim nasilnicima.”⁵⁸

„Još jedna značajka *yakuza* kulture je tradicija **yubitsume** ili prekida zgloba malog prsta. **Yubitsume** se izvodi kao isprika kada član *yakuze* prkosi ili na neki drugi način nezadovoljstvo svojim šefom. Krivac mu odsječe gornji zglob

---

⁵⁶ *Ibid.*

⁵⁷ *Ibid.*

⁵⁸ *Ibid.*

lijevog prsta i daruje ga šefu; dodatni prijestupi dovode do gubitka dodatnih zglobova prstiju.⁵⁹ Ovaj je običaj nastao u doba Tokugawa. Ritual *Yubitsume* dolazi od tradicionalnog načina držanja japanskog mača. Donja tri prsta slabo zahvaćaju mač, a palcem i kažiprstom čvrsto. Uklanjanje prstiju započinje malim prstom, postupno popuštajući stisak mača, što je nesumnjivo vrlo razumno. Skrivena ideja ovog rituala je da će se osoba koja slabo drži mač više oslanjati na svoju braću *yakuza*, jačajući tako timski duh.⁶⁰ Ponekad je *yakuza* protetskim prstima skrivao njihovo odsustvo. Danas mnogi pripadnici *yakuze* nose prostetske vrhove prstiju kako ne bi bili upadljivi. „Najveći sindikati *yakuza* koji danas djeluju su Yamaguchi-gumi sa sjedištem u Kobeu, što uključuje oko polovice svih aktivnih *yakuza* u Japanu.“⁶¹ „Sumiyoshi-kai, koji potječe iz Osake i može se pohvaliti s oko 20 000 članova, i Inagawa-kai, iz Tokija i Yokohame, s 15 000 članova.“⁶² Bande se bave kriminalnim aktivnostima poput međunarodnog krijumčarenja droge, trgovine ljudima i krijumčarenja oružja. „Međutim, oni također drže značajne količine dionica u velikim, legitimnim korporacijama, a neke su usko povezane s japanskim poslovnim svijetom, bankarskim sektorom i tržištem nekretnina.“⁶³

6. Kolumbijski karteli

Kolumbijski karteli su u neku ruku specifični u odnosu na ostale pomenute kriminalne organizacije. Oni bave isključivo proizvodnjom i trgovinom droge, prevashodno, kokainom, koju su podigli na nivo državne industrije. Najpoznatiji su kartel Cali i Medelinski kartel. Međutim, treba reći kako se karteli bave i korupcijom i pranjem novca kao supsidijarnim kriminalnim djelatnostima, u svrhu uspješnijeg djelovanja na planu proizvodnje i trgovine drogom (uglavnom u SAD-u). Također, povezani su sa nacionalnim terorističkim organizacijama kao što su Sendero Luminoso, M-19, i FARAC, u vršenju jednog novog vida kriminala, *narkoterorizma*.

6.1. Medelinski kartel

„Otpribliže 4% svjetske populacije konzumiralo je kokain u različitim oblicima. To bi značilo da je 300,000 ljudi barem jedanput došlo u dodir s tim najjačim stimulansom na svijetu.“⁶⁴ Više od polovice toga kokaina došlo je iz

---

⁵⁹ *Ibid.*

⁶⁰ Z. Šeparović, *Kriminologija i socijalna patologija*, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 1987., 245.

⁶¹ *Ibid.*

⁶² *Ibid.*

⁶³ *Ibid.*

⁶⁴ D. Magdić, „*Narkokarteli u Kolumbiji*“, stručni rad, Sveučilište u Zadru, 2016.

Kolumbije, države koja je najveći proizvođač lista koke u svijetu. Geneza narkokartela u Kolumbiji započinje s medellínskimi kartelom koji se pokazao kao najpoznatiji i najveći narkokartel u državi, a osnovan je u grotlu Hladnog rata ranih 1970-ih godina. To je bila profesionalna kriminalna narkoorganizacija s udruženjem mafijaških obitelji koja je uspješno izvodila narkooperacije 70-ih i 80-ih godina te prethodno distribuiranu drogu krijumčarila u države Latinske Amerike, SAD, ali i Evropu. „Kolaboracija braće Ochoa Vázquez s Joséom Gonzalom Rodriguezom Gachom i s prvim kriminalnom milijarderom, „kokainskim kraljem“ Pablom Escobarom, zaslužna je za osnivanje kartela Medellín, kartela koji će prokrijumčariti tone kokaina i razviti distributivne mreže diljem Latinske Amerike, ali i SAD-a, i to u količini od oko 90% za tržište SAD-a i 80% ukupnog svjetskog tržišta kokaina.“⁶⁵ Kartel Medellín izvršavao je operacije pod *modusom operandijem* kokainskog kralja, *Pablom Escobarom*, prvim milijarderom u svijetu kriminala. „Pablo je rođen u Rionegru u Kolumbiji i nakon nezavršenog studija već u ranoj dobi upadao je često u loša društva, a posao i kriminalne aktivnosti započeo je preprodajom cigareta i automobila te krađom nadgrobnih spomenika koje je nakon brušenja prodavao kao nove. Prije svojeg unosnog kokainskog posla, uvidio je da se podmićivanjem sve može pa se odlučio na pokretanje narkobiznisa osnivanjem narkokartela Medellín. Vrlo brzo postao je kult, ali s ozloglašanim namjerama i prometnuo se u izazivača vlade s kojom je pokrenuo prljavi rat. Svakodnevno je prakticirao nasilja i ubojstva za izražavanje svoje moći i moći svojeg narkokartela, ali i za održavanje prodaje.“⁶⁶

„Kartel Medellín na vrhuncu svoje moći sa svojim narkošefom Escobarom distribuirao je kokain ponajviše u SAD gdje je kilogram čistog kokaina iznosio oko 30,000 \$, a prije njegova transporta iz Kolumbije 9,000 \$.“⁶⁷ „S obzirom na činjenicu da je 95,000 kilograma godišnje prokrijumčareno raznim metodama (skrivanje droge u stupovima, stolicama i papučama) i prijevoznim sredstvima (avion, brod) to je Escobaru donosilo prihod od 2,85 milijardi dolara godišnje samo za američko tržište.“⁶⁸ Godina 1989. najdinamičnija je godina u kolumbijskoj povijesti, godina prekretnice u nacionalnoj političkoj i svjetskoj pozornici. Trgovina drogom bila je izvan kontrole zbog pada prometa, ali i zbog protivljenja liberalnog predsjedničkog kandidata Luisa Carlosa Galána, na kojeg je narkomafija izvršila atentat zbog njegove ekstradicije narkotrafikanata.

Pablo Escobar, najveći kriminalac i krijumčar Hladnog rata, ubijen je iz „svojega“ zatvora (zatvor je izgradio sam na svome imanju diktirajući vladi dinamiku procesa privođenja i nadzora, ali i vodeći svoj narkobiznis). Ubijen je

---

⁶⁵ *Ibid.*

⁶⁶ *Ibid.*

⁶⁷ *Ibid.*, 112.

⁶⁸ *Ibid.*,

na krovu zgrade u medellínskoj četvrti nakon dojave i potrage GPS-om kolumbijske policije. „Escobar je netom prije ubojstva koje je bilo dan nakon njegova 44. rođendana, 1993. godine slavio uz rođendansku tortu, vino i marihuanu.“⁶⁹

6.2. Kartel Cali

Nekoliko je čimbenika doprinijelo padu medellínskog kartela, između ostaloga pad potražnje kokaina u SAD-u, ali i porast drugih tržišta koke i formiranje karipskih kartela, kao i nacionalnih. „Odmetnici iz kartela Medellín, braća Gilberto (Šahist) i Miguel Orejuela (Lord) s Joséom Santacruzom Londoňom (Chepe) i Hélmrom Herrerom (Pacho) oformili su kartel Cali, tada najснаžniju kokainsku organizaciju u Kolumbiji.“⁷⁰ „Recentna četvorka preuzela je vodstvo i upravljanje kartelom, koji je prozvan kartel Cali KGB. Grupa narkošefova okupljena oko narkokartela Cali nosila je nadimak Džentlmeni iz Calija i bila je rafiniranija i lukavija od svojeg konkurenta.“⁷¹

„Njihovo vođenje i dirigriranje krijumčarenjem droge bilo je u mnogočemu sofisticiranije od onog medellínskog. Krijumčarenje su pretvorili u biznis i potihom reinvestirali zarađeni novac od droge u legitimne poslove, nekretnine i preusmjerili ga u regularne novčane tokove („reciklaža novca“).“⁷² Uvidjevši strukturu medellínskog kartela, kartel Cali svoj je narkoput počeo pod krinkom uklanjanja Pabla Escobara nakon gubitka njegove moći kasnih 80-ih godina. Suradivali su s Los Pepesom (People Against Pablo Escobar) i kolumbijskom vladom, opskrbljujući ih tajnim informacijama o Escobarovim planovima i lokaciji. Nekoliko godina prije toga, kartel Cali ustoličio se kao najznačajniji kartel u državi i gradu Santiago de Cali kreirajući svoju narkomrežu (prvo su počeli s marihuanom, tek kasnije s kokainom), no bez okrutnog terora kao u slučaju njihovih prethodnika i izbjegavajući nasilje. Na vrhuncu vladavine Cali kartela, **imali su kontrolu nad 90% svjetskog tržišta kokaina, i bili su direktno odgovorni za rast kokainskog tržišta u Evropi**, gdje su kontrolisali 90% tržišta. Do sredine 90-ih, carstvo kartela Cali vrijedilo je nekoliko milijardi dolara. Kako bi oprali novac od prodaje narkotika, kartel je uložio puno sredstva u legitimne poslovne poduhvate, kao i u velike kompanije kako bi prikriili novac. 1996. godine, **vjerovalo se da je kartel imao godišnji prihod od 7 milijardi dolara, i to samo iz SAD-a.**

Zaposlili su velik broj tehničara i stručnjaka za terorizam organizirajući njihove djelatnike u ćeljsku organizaciju, koja određuje što svaki član treba znati o

---

⁶⁹ *Ibid.*

⁷⁰ *Ibid.*

⁷¹ *Ibid.*

⁷² *Ibid.*

organizaciji (u slučaju da neko bude uhićen, neće znati imena onih iznad njih kako bi se spriječilo razotkrivanje). „Unajmivši međunarodne odvjetnike da proučavaju odnose DEA-e i američkih tužitelja te korištenjem robe moderne tehnologije spriječili su prislušivanje komunikacije njihovih grupa i pojedinaca.“⁷³ „Pranjem novca i ulaganjem u „legalni“ biznis, penetrirali su se u društvene institucije osiguravajući im većinski prihod što ih legitimira da upravljaju istim.“⁷⁴ „Uspostavljajući odnose s međunarodnim mafijaškim organizacijama u Japanu (Jakuze), Rusiji (Podzemlje) i Evropi, 90-ih postaju najjači eksponent narkobiznisa sve do njihova raspada, koji je rezultirao njihovim uhićenjima, krajem 20. stoljeća.“⁷⁵ „Po procjeni DEA-e mafija kartela Cali proizvela je 1994. godine preko 700 tona kokaina na čemu je u SAD-u stekla prihod veći od 7 milijardi dolara – što je iznos 8 puta veći od godišnjeg budžeta DEA-e.“⁷⁶ Cali Cartel na kraju je postao poznat od tadašnjeg šefa DEA-e Thomas Constantine kao „Najveći, najmoćniji kriminalni sindikat kojeg smo ikad poznavali“.

7. Transnacionalni kriminalitet

„Transnacionalni organizovani kriminalitet ispoljava se kroz razne oblike kriminalnog djelovanja, tražeći pogodne uslove za svoj opstanak, ekspanziju i što veću prisutnost u međunarodnim razmjerama. Njegova aktuelnost posebno dolazi do izražaja u uslovima ekonomski razvijenih i s druge strane nerazvijenih zemalja, u procesima tranzicije kroz koju su prolazile ili prolaze mnoge zemlje Istočne i Centralne Evrope i globalizacije kao integracionog procesa međunarodnih odnosa koji objedinjavaju svjetsko tržište kapitala i tehnologije.“⁷⁷

Nastojeći da opstane i da se dalje razvija, transnacionalni organizovani kriminalitet iznalazi odgovarajuće forme sopstvene zaštite i uživanja pojedinih privilegija i to kroz primjenu sile, zastrašivanja i uspostavljanja kriminalnih veza sa državom, njenim organima, političkim strukturama, jakim finansijskim i privrednim sistemima. Pri tome se koristi korupcijom, iznudom, ucjenom, zastrašivanjem i drugim nedozvoljenim sredstvima.

Tako poziciono ojačan transnacionalni organizovani kriminalitet ugrožava bezbjednost pojedine države, regiona i međunarodne zajednice, napadajući njihove vitalne vrijednosti i interese. Ti aspekti transnacionalnog organizovanog kriminaliteta su se obradili u ovom radu (krijumčarenje droge, trgovina ljudima, organima, oružjem, prostitucija, terorizam, pranje novca itd.),

---

⁷³ *Ibid.*

⁷⁴ *Ibid.*

⁷⁵ *Ibid.*

⁷⁶ *Ibid.*

⁷⁷ M. Bošković, *Transnacionalni organizovani kriminalitet kao ugrožavajući faktor bezbednosti*, Beograd, 2009, 9.

te su prezentirane djelatnosti takvih kriminalnih organizacija, oblici ugrožavanja i zaštite bezbjednosti i data neka teorijska i praktična polazišta u suzbijanju transnacionalnog organizovanog kriminaliteta.

Nesporno je da transnacionalni organizovani kriminalitet predstavlja ozbiljnu prijetnju nacionalnoj i međunarodnoj bezbjednosti. Time što pokazuje tendencije daljeg razvoja, ekspanzije i ispoljava u novim oblicima, te se sve više ispoljava kao globalni problem. Zbog toga, za njegovo efikasno suzbijanje nije dovoljno samo razvijati nacionalni sistem bezbjednosti, već je potrebno uspostavljati i usavršavati oblike međunarodne saradnje u borbi protiv transnacionalnih bezbjednosnih problema, gdje posebno mjesto zauzima i transnacionalni organizovani kriminalitet. Međutim, i međunarodna zajednica mora da bude spremna da se efikasno suprostavi ovoj vrsti kriminaliteta jer u suprotnom izostaće i efikasna akcija, što će organizovani kriminalitet znati i te kako da iskoristi.

Potpuna i sinhronizovana međunarodna saradnja na preventivnom i represivnom planu, uz primjenu nacionalnog zakonodavstva i međunarodnih akata i poštovanje ljudskih prava podrazumijeva daleko veću efikasnost u suzbijanju prijetnji transnacionalnog organizovanog kriminaliteta na svim nivoima.

THE BIGGEST CRIMINAL ORGANISATIONS IN THE WORLD AND THEIR IMPACT ON TRANSNATIONAL CRIME

Summary

Crime rates are increasing every single day and the biggest culprits for that are the numerous criminal organizations that operate throughout the world. The central part of this paper will be dedicated to the largest criminal organizations in the world and the way they operate. Understanding this matter would not be complete without reference to the notion of transnational crime. The intention of the author is to acquaint the domestic public with these organizations, given that the crime rate in Bosnia and Herzegovina is increasing, and that many criminals "imitate" these organizations when committing their crimes. Knowledge of this matter is extremely important in the context of crime prevention both in the world and in Bosnia and Herzegovina.

Keywords: Organized crime, criminal organizations, transnational crime, mafia, Chinese triads, yakuza, cartels